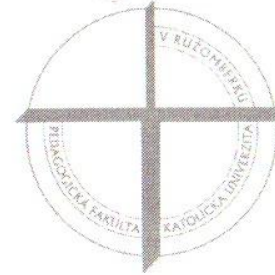

Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku
Ústav pedagogických vied

Výchova k hodnotám v škole a v rodine

Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie

**24. – 25. máj 2005
Ružomberok**

Ružomberok 2006

ŠKOLSKÉ KRÚŽKY „CARITAS“ – PRÍLEŽITOSŤ VÝCHOVY K HODNOTÁM

Ks. Piotr MAZUR

Pedagogická axiológia

Jednou z obmien súčasnej pedagogiky je tzv. axiologická pedagogika, ktorá za zásadný činiteľ výchovy považuje hodnotu. Nemecký pedagóg Wolfgang Brezinka konštatoval: *Kto vychováva, ten hodnotí.*¹

Každý normálne rozvíjajúci sa človek smeruje k pravde, dobru, kráse a dokonalosti. V jednotlivých epochách sa rozlične akcentovali hodnoty a väčšia pozornosť sa venovala etickým, estetickým, intelektuálnym, praktickým, morálnym alebo náboženským hodnotám.

V kresťanskej pedagogike je vo vzťahu k ostatným čnostiam nadriadenou hodnotou láska. Sv. Pavol poučuje, že dobročinnosť zbavená lásky neprináša darcovi žiadne výhody: *„Aj keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo“* (1 Kor 13,3). V rámci rozoberanej témy treba pripomenúť, že pravdivá charitatívna činnosť vyplýva zo srdca plného lásky.

V latinskej predkresťanskej terminológii termín *caritas* (v pôvodnom význame) znamenal vysokú cenu, hodnotu nejakej veci. V prenesenom význame sa však tento výraz používal na označenie lásky, uznania, zväzku, objektu lásky.²

Kresťanský postoj lásky je zakorenený v prikázaní lásky Boha a blížneho, ktoré bolo pripomenuté Kristom, ako fundament Božieho zjavenia: *„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! To je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé je mu podobné: Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého! Na týchto dvoch prikázaniach spočíva celý Zákon i Proroci.“* (Mt 22,37-40; porov.: Dt 6,5; Lv 19,18).

Svätý Otec Ján Pavol II. počas celého svojho pontifikátu silne akcentoval potrebu výchovy k hodnotám. Súčasný svet potrebuje učiteľov a vychovávateľov, ktorí budú vedieť odovzdať deťom a mládeži hodnoty, na ktorých budú môcť budovať svoju budúcnosť. Dôležitým odkazom je bezpochyby poslanstvo milosrdnej lásky podľa vzoru Krista.

¹ Citácia za: NOWAK, M.: *Od kontestacji do powrotu problematyki aksjologicznej i teologicznej w pedagogice ogólnej*. In: *Pedagogika ogólna. Problemy aksjologiczne*, pod red. KUKOŁOWICZ, T., NOWAK, M., Lublin 1997, s. 35.

² Porov.: DRĄCZKOWSKI, F.: *Miłość syntezą chrześcijaństwa*. Lublin 1990, s. 20.

Ciel' a úlohy školských krúžkov Caritas

Školský krúžok Caritas je žiackou organizáciou pracujúcou v priestore školy pod dohľadom vedenia. Hlavným cieľom je uspokojovanie duchovných a spoločenských potrieb mládeže a preukazovanie milosrdenstva. Krúžok sa na zásade dobrovoľnosti zapája do charitatívno – opatrovateľsko - výchovnej činnosti, vedenej svojou diecéznou Caritas. Dušpastersku starostlivosť má miestny farár. Výchovné a organizačné veci má na zodpovednosť opatrovateľ, ktorého schválil riaditeľ školy a riaditeľ Caritasu.

Úlohy krúžku vyplývajú z Kristovho prikázania lásky k blížnemu, ktorým je každý človek bez ohľadu na jeho presvedčenie, náboženstvo, národnosť alebo rasu. Medzi najdôležitejšie úlohy treba uviesť:

- 1) formovanie postojov kresťanskej morálky,
- 2) vzdelávanie a výchova mládeže v duchu humanizmu, tolerancie a sociálnej spravodlivosti,
- 3) vytváranie citlivosti na rôzne oblasti ľudskej biedy a šírenie ducha činnej lásky k blížnemu inšpirovanej Evanjeliom a kresťanskou sociálnou náukou,
- 4) rozpoznávanie konkrétnych potrieb v škole a v jej najbližšom okolí a taktiež organizovanie pomoci, zvlášť starostlivosť o žiakov nachádzajúcich sa v ťažkej materiálnej a životnej situácii i o chorých žiakov,
- 5) starostlivosť o získavanie poznatkov a zvýšenie kvalifikácie k pomoci iným,
- 6) stála spolupráca a zapojenie sa do akcie vedenej prostredníctvom Caritas, pomoc pri organizovaní odpočinku pre deti a pomoc ľuďom postihnutým živelnou pohromou alebo nachádzajúcim sa v krízových situáciách atď.³

Spôsoby práce

Školské krúžky Caritas realizujú svoje štatutárne úlohy prostredníctvom prostriedkov a spôsobov práce, ktoré boli schválené vedením školy. V značnej miere sa charakterizujú poskytovaním konkrétnej pomoci najbiednejším žiakom danej školy. Sú to rôzne činnosti: zbierka potravín a oblečenia, finančná podpora školským jedálňam, vedenie školskej družiny, činnosti týkajúce sa prostredia, didaktické a rekreačné hodiny.

Mládež zo školských krúžkov Caritas sa ponáhľa na pomoc nemocníam, domovom pre osamotených a chorých, početným rodinám a inštitúciám starostlivosti o deti a staršie osoby. Neobyčajne cennou iniciatívou sú návštevy

³ Regulamin Szkolnego Koła Caritas w Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej.

osamotených a trpiacich ľudí. Mladí dobrovoľníci im pomáhajú pri nákupoch, prinášajú im zo školských jedální obedy a taktiež im pomáhajú v domácnosti či na hospodárstve.

Ziaci sa zapájajú aj do akcií organizovaných prostredníctvom Caritas Poľska – roznášanie vianočných sviec v Advente či vyberanie almužny v Pôste.

Školské krúžky Caritas sa zapájajú do prác rôznych charitatívnych, opatrovateľských a výchovných inštitúcií. Spolupracujú medziiným s Tovarišstvom pomoci sv. brata Alberta či s poľským Červeným krížom.

Práca školských krúžkov Caritas je možná vďaka finančnej podpore spoločenských inštitúcií a organizácií, štátnych podnikov a súkromných osôb. Fondy na charitatívnu prácu sú tvorené z organizovaných charitatívnych slávností (záhradné slávnosti, tomboly, aukcie) a taktiež z verejných a súkromných zbierok.

Formácia

Okrem širokej škály charitatívnej činnosti v prospech školy a lokálneho prostredia sa školské krúžky Caritas zaoberajú aj duchovnou formáciou svojich členov. Tento cieľ je realizovaný medziiným cyklickými formačnými stretnutiami (aspoň raz v mesiaci). Hlavným cieľom týchto stretnutí je priblížiť členov krúžkov k Bohu, napredovať v dokonalosti a naučiť ich, ako treba iným pomáhať.

Formačná práca je v školských krúžkoch Caritas nastavená na osobný rozvoj mládeže. Svoje náboženské poznatky ako aj svoj vzťah k Bohu si členovia rozvíjajú a prehľbujú prostredníctvom konferencií. Dôležitým činiteľom formujúcim duchovný život mládeže je spoločná modlitba a sviatosti (sv. spoveď, sv. omša). Okrem toho modlitba za charitatívne diela formuje v chovancoch presvedčenie, že prameňom milosrdenstva je samotný Boh.

Formačné stretnutia by mali poskytovať informácie o charitatívnej práci. V prednáškach sa pozornosť venuje rozvíjaniu samaritánskej idey. Podľa evanjeliového hesla „miluj blížneho“ vytvára organizácia u človeka pocit nevyhnutnosti služby druhému človekovi a formuje katolícke morálne postoje.

Dobrovoľníci sú formovaní aj počas organizovaných výletov, púť a duchovných cvičení. Každý spoločný výjazd je dokonalou príležitosťou na integráciu skupiny, čo vo veľkej miere prináša pozitíva aj v ďalšej práci. Okrem toho sú príležitosťou k vytvoreniu známostí a výmene skúseností s krúžkami z iných škôl.

Popularizácia kultúry dávania

Jedným z hlavných cieľov školy je priviesť mládež do sveta morálnych hodnôt. Za prioritnú úlohu súčasnej výchovy treba uznať výchovu k nezištnej láske k druhému človeku.⁴

Charakteristickou vlastnosťou kresťanskej lásky je jej sociálny, charitatívny rozmer. Správny význam kresťanského *caritas* sa objavuje vtedy, keď pomáhame tým, ktorí si sami nevedia pomôcť v živote a ktorí sa nám žiadnym spôsobom nemôžu odplatiť za našu lásku. Prejavuje sa predovšetkým v službe biednym, osamoteným, chorým, opusteným a bezradným ľuďom.⁵

Školské krúžky Caritas sú veľkým prínosom realizácie výchovného programu školy. Táto organizácia formačným pôsobením robí mládež citlivú na ľudskú biedu a formuje postoj obetavej pomoci druhému človekovi. Mladí ľudia, inšpirovaní Evanjeliom, sa učia kultúru dávania, ktorú hlásal pápež Ján Pavol II. počas celého svojho pontifikátu.

V encyklike *Dives in misericordia* pápež pripomenul, že: „Človek preniká k milosrdnej láske Boha, k jeho milosrdenstvu natoľko, nakoľko sa sám vnútorne premieňa v duchu podobnej lásky vo vzťahu k blížnym“ (n. 14). Svätý Otec postrehol obrovský rozmer súčasnej biedy a preto mnohokrát apeloval na „predstavivosť milosrdenstva“.

Počas svojej poslednej apoštolskej cesty do Poľska v roku 2002 úpenlivo prosil: „Potrebný je pohľad lásky, aby sme postrehli vedľa seba brata, ktorý spolu so stratou práce, strechy nad hlavou, možnosti dôstojného udržania rodiny a vzdelania detí prežíva pocit opustenia, straty a beznádeje. Potrebná je „predstavivosť milosrdenstva“, aby sme pomohli duchovne i materiálne zanedbanému dieťaťu; aby sme sa neodvracali od chlapca alebo dievčaťa, ktorí sa stratili vo svete rozličných závislostí alebo priestupkov; aby sme poradili, potešili, duchovne a morálne podporili tých, ktorí bojujú vo svojom vnútri so zlom. Táto predstavivosť je potrebná všade tam, kde ľudia s prosbou vyzývajú milosrdného Otca: „chlieb náš každodenný daj nám dnes“; aby tento chlieb vďaka bratskej láske, nikomu nechýbal. „Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo“ (Mt 5,7).“⁶

Ján Pavol II. – Apoštol milosrdenstva, mnohokrát vyzýval ľudí budovať kultúru dávania, ktorá je základným činiteľom rozmnožovania ľudskosti v človekovi. Mládež patriaca do školských krúžkov Caritas sa učí byť citlivá na potreby blížnych, zvlášť tých, ktorí sú biedni alebo chorí. V rámci formačnej práce sa dobrovoľníci učia, že „blaženejšie je dávať, ako prijímať“ (Sk 20,35).

Zhrnutie: školské krúžky Caritas vychovávajú v človekovi mnohé hodnoty: lásku k blížnemu, spoločenskú lásku, úctu k človeku, zodpovednosť za seba i za druhých, evanjeliové hodnoty a kultúru dávania.

⁴ Porov.: CHAŁAS, K.: *W stronę kultury dawania*. Kielce 2001, s. 7.

⁵ Porov.: DZIEWIECKI, M.: *...miłość pozostaje*. Częstochowa 2001, s. 185.

⁶ Homília Jána Pavla II. na krakovských Bloniach, 18.08.2002.

Literatura:

DRĄCZKOWSKI, F.: *Miłość syntezą chrześcijaństwa*. Lublin 1990

DZIEWIECKI, M.: *...miłość pozostaje*. Częstochowa 2001

Homília Jána Pavla II. na krakovských Błoniach, 18.08.2002

CHAŁAS, K.: *W stronę kultury dawania*. Kielce 2001

NOWAK, M.: *Od kontestacji do powrotu problematyki aksjologicznej i teologicznej w pedagogice ogólnej*. In: *Pedagogika ogólna. Problemy aksjologiczne*. pod red. KUKOŁOWICZ, T., NOWAK, M., Lublin 1997

Regulamin Szkolnego Koła Caritas w Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej.

Z poľského textu preložila PaedDr. Zuzana Hollá (jún 2005).